

Вплив урбанізації на безпеку життєдіяльності та здоров'я населення

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У тезі розглядається, як зростання міст впливає на безпеку життєдіяльності та стан здоров'я людей. Аналізуються як позитивні, так і негативні наслідки урбанізації для соціуму.

***Ключові слова:** урбанізація, безпека життєдіяльності, здоров'я населення, інфраструктура, міське середовище, соціальні ризики.*

Abstract

The thesis examines how the growth of cities affects the safety of life and the state of health of people. Both positive and negative consequences of urbanization for society are analyzed.

***Keywords:** urbanization, life safety, public health, infrastructure, urban environment, social risks.*

Вступ

Урбанізація – сучасний глобальний процес зростання і підвищення ролі міст у розвитку суспільства, збільшення частини міського населення і поширення міського способу життя на всі прошки населення [1]. Вона є глобальним трендом, який характеризується збільшенням міського населення за рахунок міграції сільських жителів у міста, а також розширенням міської інфраструктури. Це впливає на всі сфери життя, змінюючи ландшафт, розширюючи промислові зони, дороги, житлові масиви та посилюючи щільність населення в міських районах.

Результати дослідження

Зрозуміло, що в сучасних умовах потрібно формувати основи культури безпеки життєдіяльності в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти та продовжувати її розвивати впродовж всього життя [2-9]. Особливої уваги потребує урбанізоване довкілля, де продукуються небезпечні та шкідливі чинники для життєдіяльності людини: вибухо- та пожежонебезпечні, отруйні та радіоактивні речовини, шум, транспорт, психо-соціальні стреси тощо.

Зі зростанням міст рівень небезпеки в різних сферах діяльності людини має тенденцію до значного підвищення. Відтак, головні виклики для безпеки життєдіяльності людини включають:

- Зростання техногенних ризиків. Розвиток інфраструктури часто супроводжується збільшенням кількості аварій, пожеж, транспортних і промислових катастроф.
- Екологічні проблеми. Урбанізовані райони часто страждають від дефіциту зелених зон і якісної питної води. У містах зосереджена велика кількість промислових об'єктів, транспортних засобів та людей, в результаті діяльності яких утворюються значні обсяги відходів, викидів, різного роду забруднюючих речовин тощо [10].
- Психо-соціальний стрес. Велика щільність населення, шумове забруднення та соціальна нерівність можуть викликати підвищений рівень стресу та соціальні конфлікти, що також впливає на безпеку та здоров'я людей.

Що стосується впливу на здоров'я населення, то це питання завжди було суперечливим, оскільки урбанізація впливає на здоров'я людей як позитивно, так і негативно [11]. Позитивні аспекти включають доступ до кращих медичних послуг, вищий рівень освіти та можливості працевлаштування, однак існує і ряд негативних чинників. По-перше, забруднення довкілля. Повітря в містах часто містить небезпечні концентрації шкідливих речовин, що може спричинити захворювання дихальних шляхів і серцево-судинної системи. Загальновідомо, що забруднення довкілля завдає значної шкоди здоров'ю громадян [11]. По-друге, інфекційні захворювання. Велике скупчення людей сприяє швидкому поширенню вірусів і бактерій, особливо за відсутності належної санітарії. По-третє, сидячий спосіб життя. Урбанізація часто супроводжується збільшенням обсягів офісної роботи, що сильно знижує фізичну активність населення.

Більшість жителів міст веде малорухливий спосіб життя, маючи обмежений доступ до зелених зон і майданчиків для активного відпочинку. Це сприяє підвищенню ризику розвитку ожиріння, цукрового діабету, серцево-судинних захворювань та інших проблем, пов'язаних із браком фізичних навантажень. По-четверте, у процесі урбанізації забезпечення інфраструктурою та медичними закладами зазвичай відстає від швидкості агломерації населення, що призводить до різноманітних проблем, таких як скупченість населення та ускладнене лікування, що шкодить здоров'ю населення. Натомість існує інша точка зору, за якої густозаселеність міст позитивно впливає на здоров'я мешканців. Роль урбанізації в зміцненні громадського здоров'я переважно відображається у видах та обсязі медичних послуг, адже, рівень медичних послуг відповідає розвитку урбанізації [11].

Незважаючи на виклики, урбанізація також має позитивний вплив на умови життя та створює різноманітні можливості для їхнього покращення. Розвиток технологій та інфраструктури дозволяє більш ефективно контролювати екологічні ризики, поліпшувати систему охорони здоров'я та забезпечувати людей чистою водою й енергією. Однак, ці переваги стають доступними не всім, а тому для забезпечення населення від ризиків життєдіяльності потрібно запроваджувати соціальні програми та екологічні ініціативи.

Висновок

Урбанізація має суттєвий вплив на безпеку життєдіяльності та здоров'я населення. Вона супроводжується значними логістичними та соціальними перевагами, включаючи розвиток інфраструктури та медицини, але, також, створює нові ризики, пов'язані з техногенними аваріями, екологічними проблемами та погіршенням якості життя. Для мінімізації цих негативних впливів потрібна розробка та запровадження комплексних заходів на рівні міст, що будуть спрямованими на підвищення безпеки життєдіяльності, екологічну стійкість і соціальний захист населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сенюра, О. В. (2009). Специфіка та тенденції розвитку сучасного міста в соціологічному дискурсі. *Науковий журнал: український соціум*, 3(30), 25-36.
2. Kobylianskyi, O., & Dembitska, S. (2023). Formation of occupational safety competence in the process of professional training of mechanical engineering specialists. *Professional Pedagogics*, 1(26), 15-23.
3. Kobylianskyi, O., & Dembitska, S. (2022). Formation of work safety culture of the technical specialists. *Professional Pedagogics*, 2 (25), 138-146.
4. Kobylianskyi, O. V., & Dembitska S. V. (2018). Sutnist ta osoblyvosti profesiinoi kultury fakhivtsiv tekhnichnoho profilu. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky*, 2(173), 120-122.
5. Дембіцька, С. В., & Кобилянський, О. В. (2016). Формування компетенцій з безпеки життєдіяльності у фаховій підготовці енергетиків. *Scientific journal Innovative solutions in modern science*, Dubaj, 1(1), 82–87.
6. Кобилянська, І. М., & Кобилянський, О. В. (2013). Формування професійної компетентності з безпеки життєдіяльності у фахівців економічного спрямування. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. (35, 280–286). Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер».
7. Кобилянська, І. М., & Кобилянський, О. В. (2016). Формування у майбутніх фахівців-економістів культури безпеки. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Ч. 2. (7, 42–49). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка.
8. Кобилянський, О. В., & Заюков, І. В. (2016). Педагогічні та соціально-економічні аспекти самозбереження здоров'я зайнятого населення України. *Педагогіка безпеки*, 1, 59–66.
9. Кобилянський, О. В., & Кобилянська, І. М. (2013). Формування культури безпеки у студентів вищих навчальних закладів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 10(4), 78-85.
10. Сергієнко, Л. В. (2021). Екологічні наслідки урбанізації в системі загроз безпеці урбанізованим територіям. *Збірник наукових праць «Право та державне управління»*, 4, 147-158.
11. Марущак, М. І., Гушук, І. В., Довгалець, О. М., Коробко, Л. Р., & М'ялюк, О. П. (2024). Урбанізація та її вплив на глобальне здоров'я. *Health & Education*, 1, 54-61.

Ковбасюк Дарія Олександрівна – студентка групи БМ-22б, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kovbasukdasa3@gmail.com.

Кобилянська Ірина Миколаївна – к. пед. н, доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: irishakobilanska@gmail.com.

Daria O. Kovbasiuk – student of group BM-22b, faculty of construction, civil and environmental engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: kovbasukdasa3@gmail.com.

Irina M. Kobylyanska – Candidate of Sc. (Pedagogical), Associated Professor, Associated Professor of the Chair Security of Life and Safety Pedagogic, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: irishakobilanska@gmail.com.